

מליץ עליהם טובות

שאלות על פירוש רש"י

בתפילת אברהם "אולי יש חמישים צדיקים בתוך העיר"¹ מפרש רש"י "עשרה צדיקים לכל כרך וכך כי ה מקומות יש" וכן עה"פ "ויוסף עוד לדבר אליו ויאמר אולי ימצאון שם ארבעים"² מפרש רש"י "וימלטו ד כרכים וכן ל יצילו ג מהם או כ יצילו ב מהם או י יצילו אחד מהם". ואם כך, מהו החידוש המיוחד המצריך תחינה ובקשה מיוחדת בכל פעם: "אל נא יחר לד' ואדברה..."³, "הנה נא הוולתי לדבר..."⁴, "אל יחר לד' ואדברה אך הפעם..."⁵ כאשר מדובר על אותו עיקרון שלכאורה מובן כבר מהבקשה הראשונה, "אולי יש חמישים צדיקים..."

תפילה זו ארכה זמן משמעותי⁶ והמלאכים התעכבו למענה, כפרש"י על הפסוק "ויבואו המלאכים סדומה בערב..."⁷ "בערב- וכי כל כך שהו המלאכים מחברון לסדום אלא מלאכי רחמים היו וממתינים שמא יוכל אברהם ללמד עליהם סגוריא" ובכל זאת לא נשאה פרי. תפילת אברהם לא נענית אף לא לגבי עיר אחת⁸, "ואברהם שב למקומו"⁹ ופרש"י "נסתלק הדיין נסתלק הסניגור והקטגור מקטרג ולפיכך ויבואו שני המלאכים סדומה להשחית". לעומת זאת, דווקא לימוד הזכות של לוט לגבי העיר צוער "העיר הזאת קרובה"¹⁰ ופרש"י "קרובה ישיבתה נתיישרה מקרוב לפיכך לא נתמלאה סאתה עדיין", ובדבריו "הלא מצער היא"¹¹ ופרש"י "ועוונותיה מועטין ויכול אתה להניחה" שנאמרה תוך כדי המנוסה מסדום שארכה בין "וכמו השחר עלה..."¹² עד "השמש יצא על הארץ..."¹³ ובלחץ של "ויאצו המלאכים..."¹⁴ זוכה ומתקבלת בקשתו "הנה נשאתי פניך גם לדבר הזה לבלתי הפכי את העיר אשר דיברת"¹⁵.

עה"פ "טרם ישכבו ואנשי העיר אנשי סדום נסבו על הבית"¹⁶ מפרש רש"י בפירוש ראשון "כך נדרש בבראשית רבה טרם ישכבו ואנשי העיר היו בפיהם של מלאכים שהיו שואלים ללוט מה טיבם ומעשיהם והוא אומר להם רובם רשעים, עודם מדברים בהם ואנשי סדום וגו'". שמונה פסוקים לאחר מכן, עה"פ "ויאמרו האנשים אל לוט עוד מי לך פה חתן ובניך ובנותיך"¹⁷ מביא רש"י "ומדרש

¹ בראשית יח, כד

² בראשית יח, כט

³ בראשית יח, ל-לב

⁴ וברא"ם על רש"י (יט,א) "וכי כ"ב שהו המלאכים- מסוף שעה שביעית עד הערב. שהרי כשבאו לאברהם בסוף ו' שעות ביום היה... תן שעה אחת לארוחה ולוויה נשאר חמש שעות משנפרדו מאברהם עד הערב שבאו לסדום. ב"ר."

⁵ בראשית יט, א.

⁶ בראשית יח, לב.

⁷ בראשית יח, לג

⁸ בראשית יט, כ

⁹ בראשית יט, כ

¹⁰ בראשית יט, טו

¹¹ בראשית יט, כג

¹² ובפסחים צג: "ואמר רבי חנינא לדידי חזי לי ההוא אתרא והוויא חמשה מילין" ובדף צד ע"א שלוט הלך מרחק זה בזמן הילוך ארבע מילין בגלל זירוז המלאכים

¹³ בראשית יט, טו

¹⁴ בראשית יט, כא

¹⁵ בראשית יט, ד

¹⁶ בראשית יט, יב

אגדה, עוד מאחר שעושין נבלה כזאת, מי לך פתחון פה ללמד סגוריא עליהם שכל הלילה היה מליץ עליהם טובות, קרי ביה מי לך פה". "מליץ עליהם טובות" ש "רובם רשעים"?

כשמגיעים אנשי סדום "ויקראו לו איה האנשים אשר באו אליך הוציאם אלינו ונדעה אותם"¹⁷ תגובת לוט נראית מוזרה ביותר "הנה נא לי שתי בנות... הוציאה נא אתהן אליכם ועשו להן כטוב בעיניכם רק לאנשים האל אל תעשו דבר כי על כן באו בצל קורתו"¹⁸, עם כל הרצון הטוב לגבי הכנסת אורחים, מה הרעיון לנדב משהו אחר, ועוד את בנותיו?

תגובת אנשי סדום לדברי לוט "ויאמרו גש הלאה ויאמרו האחד בא לגור וישפוט שפוט..."¹⁹ ומפרש רש"י "... על שאמר להם על הבנות אמרו לו גש הלאה לשון נחת ועל שהיה מליץ על האורחים אמרו האחד בא לגור וישפוט שפוט שנעשית מוכיח אותנו". זאת אומרת, שהם התייחסו לשני חלקי עסקת החליפין שהציע לוט. את ההצעה בדבר בנותיו דחו בנחת ולכאורה את החלק הזה יכלו לקבל בנחת דהיינו שזה רעיון טוב כתוספת לאורחים. גם וגם?

לגבי החלק השני "שהיה מליץ על האורחים" בדבריו "ולאנשים האל אל תעשו דבר כי על כן באו בצל קורתו" דחו בצורה יותר תקיפה "האחד בא לגור וישפוט שפוט" "שנעשית מוכיח אותנו" מהי התוכחה? לכאורה דברי לוט בנוגע לבנותיו מעידה שהוא "סדומי" לכל דבר, גם אם ההצעה נדחת על ידם כיצד בדבריו "ולאנשים... כי על כן באו בצל קורתו" בא לידי ביטוי שלוט "וישפוט שפוט, שנעשית מוכיח אותנו"?

הביאור

וי"ל הביאור בזה,

אאע"ה צדיק עליון שמחפש את נקודות האור הנמצאות בין הרע של סדום שאולי יצליחו להאיר את החושך שסביבם ולהמתיק ואולי אף למנוע את גזר דינם של תושבי המקום. בתחילה מבקש אברהם על 50 צדיקים שיצילו על 5 כרכים, לאחר מכן מוסיף אברהם ומבקש לרכז את הזכויות ושאל ישנם בכל התחום של 5 הכרכים 40 צדיקים שיצילו על 4 כרכים. על אף שריכוז הצדיקים הם פחות מאשר 50 צדיקים 5 כרכים, וכך ממשיך אברהם ומתפלל כל פעם על ריכוז קטן יותר של צדיקים 30 צדיקים בכל 5 הכרכים שיצטרפו ויגנו על 3 כרכים ועל כך יש צורך בתפילה גדולה יותר כדי לרכז את זכותם מכל האזור כדי להאיר מאורם על 3 כרכים וכן 20 שירוכוז מכל האזור כדי להציל 2 כרכים ועד ל10 שירוכוז מכל הערים להציל עיר אחת. אך לא נמצאים שם עשרה צדיקים שעליהם יחול "לא אשחית בעבור העשרה".

לוט, דרך אחרת אתו. לוט סובר שאם החושך אינו מוחלט זה עצמו סימן לניצוצי אור החבויים בתוך החושך. לוט מישיר מבט לעבר החשיכה ומזהה גוונים שאינם כהים ממש וזה סימן לבהירות (אורות) מסוימת הנמצאת בה. לוט מצליח בתפילתו עבור צוער ש"קרובה ישיבתה" ו"עוונותיה מועטין" ו"לא נתמלאה סאתה" כיוון שאין כאן חיוב גמור זה עצמו נקודת זכות.

כשלוט מספר למלאכים על אנשי סדום הוא "ממליץ עליהם טובות כל הלילה" ומה דבריו? "רובם רשעים" אל תחשבו שהכל פה רשע, הרוב פה רשע יש למקום סיכוי ויש עם מי לעבוד. גם כאן יש כללים שעליהם לא עוברים וזו נקודת אחיזה ממנה אפשר לצמוח (על דרך משל בבית ספר לנוער בסיכון ראיתי שהתקנון מכיל סעיף אחד- כבוד! מכלל זה המוכר ומוערך גם בכללי ה"רחוב" ניתן להגיע לשמירת כללי בית ספר).

¹⁷ בראשית יט, ה

¹⁸ בראשית יט, ח

¹⁹ בראשית יט, ט

וכדבריו למלאכים עושה לוט ומציג את דרכו כשבאים אנשי סדום לביתו. ברור לו שבבנותיו הם לא יגעו (כפי שלא פגעו עד עכשיו) כי גם בסדום יש כללים. פוגעים רק באורחים ולא בתושבים. וזה מה שלוט מנסה לחדד אצל אנשי סדום באומרו "הנה נא לי שתי בנות.. אוציאה נא אתהן אליכם ...". הצעה שלא מקובלת אפילו בסדום הצעה אותה הם דוחים בנחת כי לצערם גם להם יש כללים.. ואז אומר להם לוט ומוכיח אותם "רק לאנשים האל אל תעשו דבר כי על כן באו בצל קורתי" כעת, אחרי שהם אורחיי הם נחשבים גם כבני הבית, ובכלל מה החילוק בין תושב שלשיטתכם אין לפגוע בו לבין אורחים וכו' וכו' ועל כך אמרו לו "וישפוט שפוט... נעשית מוכיח אותנו" ועל כך אמרו לו המלאכים "עוד מי לך פה" נראה ששיטתך לא עמדה במבחן המציאות שהיית "מליץ עליהם טוב כל הלילה"